

Paddenstoelen van veenmosrietlanden

Veenmosrietlanden komen vooral voor in de laagveenmoerasgebieden van Friesland, Noord-West-Overijssel, Utrecht en Noord- en Zuid-Holland (Weeda et al. 2000). Ze ontstaan door jaarlijks maaien vanuit verlandingsvegetaties, waarbij de steeds dikker wordende kragge hydrologisch geïsoleerd raakt van het oppervlaktewater. Blijft maaien achterwege, dan ontstaat berkenbroekbos.

Alfons Vaessen (NMV)

We vinden veenmosrietlanden zowel in zoete als in brakke milieus (Westhoff et al. 1995). Karakteristiek is het voorkomen van zowel soorten van voedselrijkere omstandigheden, zoals Riet (*Phragmites australis*), die met diepe wortels door de drijvende kragge tot in het oppervlaktewater komen als soorten van zure, voedsel-armere omstandigheden die enkel in de dikke, door regenwater bevochtigde kragge wortelen. Veenmosrietlanden worden gedomineerd door veenmossen, meestal Gewoon veenmos (*Sphagnum palustre*). Glanzend veenmos (*Sphagnum subnitens*) is zeldzamer en geldt als karakteristieke soort voor het Natura 2000 Habitatype.

Naast enkele karakteristieke hogere planten en mossen komt in veenmosrietlanden een vrij groot aantal soorten paddenstoelen voor. Deze worden gemonitord in het Paddenstoelenmeetnet Moerassen en Venen. In veenmosrietland betreft het zes typische soorten en 18 begeleidende soorten (Vaessen et al. 2023).¹ Omdat het meetnet pas sinds 2016 loopt, zijn er nog geen trends

Veenmosrietland in de Wieden.

Foto: Alfons Vaessen.

1

Veenmosrietlandsoorten

Typische soorten

Moerashoningzwam	<i>Armillaria ectypa</i>	BE
Kaal veenmosklokje	<i>Galerina tibiicystis</i>	BE
Veenmosvuurzwammetje	<i>Hygrocybe coccineocrenata</i>	KW
Broos vuurzwammetje	<i>Hygrocybe helobia</i>	BE
Veenmosbundelzwam	<i>Pholiota henningsii</i>	EB
Veenmosgrauwkop	<i>Tephrocybe palustris</i>	KW

Begeleidende soorten

Moerassomoortje	<i>Arrhenia lobata</i>	KW
Grijze halminktzwam	<i>Coprinopsis kubickae</i>	
Gespikkelde halminktzwam	<i>Coprinopsis tigrinella</i>	KW
Zeggesatijnzwam	<i>Entoloma albotomentosum</i>	KW
Knophaarsatijnzwam	<i>Entoloma cuspidiferum</i>	GE
Grootsporig staalsteeltje	<i>Entoloma cyanulum</i>	BE
Grote veenmossatijnzwam	<i>Entoloma sphagneti</i>	EB
Veenmosstaalsteeltje	<i>Entoloma sphagnum</i>	
Witgeringd mosklokje	<i>Galerina jaapii</i>	BE
Vlokkig mosklokje	<i>Galerina palodosa</i>	KW
Turfmosklokje	<i>Galerina stordalii</i>	EB
Schelpjestaailing	<i>Gloiocephala menieri</i>	BE
Bleke moeraszwavelkop	<i>Hypholoma elongatum</i>	
Modderzwavelkop	<i>Hypholoma subericaceum</i>	KW
Rietwieltje	<i>Marasmius limosus</i>	
Rietmycena	<i>Mycena belliae</i>	BE
Schubbijg veenmostrechttertje	<i>Omphalina gerardiana</i>	
Kruidveertje	<i>Pterula gracilis</i>	

Typische en begeleidende paddenstoelen van Veenmosrietland.

GE = Gevoelig (bijna bedreigd)
KW = Kwetsbaar

BE = Bedreigd
EB = Ernstig bedreigd

Verarmd veenmosrietland in Noord-Holland met veenmos, haarmos en veenheide.

Foto: Alfons Vaessen.

beschikbaar, maar er zijn wel al enkele conclusies te trekken.

Moerashoningzwam en Veenmosbunzelzwam vinden we vooral in grote uitgestrekte laagveenmoerasgebieden, zoals in de Wieden en in het Utrechts-Zuid-Hollandse moerasgebied. Moerashoningzwam lijkt daarbij niet gebonden aan het voorkomen van veenmossen (Noordeloos et al. 2024). Hij staat vaak met de voeten in de modder en is sinds 2016 in 23 kilometerhokken gevonden. De nog zeldzamere Veenmosbunzelzwam, die sinds 2016 in negen kilometerhokken waargenomen is, lijkt juist wel gebonden aan veenmossen.

Twee nogal gelijkende en algemeen voorkomende wasplaten, Broos vuurzwammetje en Veenmosvuurzwammetje, vinden we vooral in veenmosrietlanden, maar soms ook in andere veenmosvegetaties. Broos vuurzwammetje, dat al vroeg in de zomer fructificeert, is sterk afhankelijk van nattere zomers. In droge jaren zien we maar weinig vruchtlichamen. Veenmosgrauwkop parasiteert op veenmossen. Haar aanwezigheid wordt vaak al verraden door witte, dode plekken in het veenmosdek. Hij is algemeen in veenmosrietlanden,

Kaal veenmosklokje.

Foto: Henk Huijser.

Broos vuurzwammetje.

Foto: Henk Huijser.

Schubbig veenmostrechttertje.

Foto: Roeland Enzlin.

maar groeit net als vuurzwammetjes ook in hoogvenen en venranden.

In veenmosvegetaties vinden we tevens verschillende soorten mosklokjes waarbij het voor veenmosrietlanden typische Kaal veenmosklokje en Vlokkig veenmosklokje het meest voorkomen. Een echte veenmosrietlandspecialist is het zeldzame Turfmosklokje. Ook Schubbig veenmostrechttertje heeft zijn optimum in veenmosrietlanden, vooral in de Kop van Overijssel. Tenminste twee satijnzwammen hebben een voorkeur voor deze vegetaties: Knophaarsatijnzwam en het pas in 2019 voor het eerst in Nederland gevonden Veenmoss-taalsteeltje (Noordeloos et al. 2024).

Veel soorten van veenmosrietlanden staan op de Rode Lijst Paddenstoelen (Arnolds & Veerkamp. 2008). Echter, in de periode vóór de start van het meetnet werd er weinig paddenstoelenonderzoek gedaan in deze vaak moeilijk toegankelijke terreinen. Hierdoor zullen vermoedelijk veel vindplaatsen over het hoofd zijn gezien. Met het Paddenstoelenmeetnet Moerasen en Venen brengen we hierin verandering.

Veenmosrietlanden zijn kwetsbaar en vereisen zorgvuldig maaibeheer met afvoer van maaisel en een stabiele waterhuishouding. Door natuurlijke successie gaat veenmosrietland uiteindelijk over in berkenbroekbos (zonder maaien) of naar zuurdere vegetaties als moerasheide (met maaien) of verarmde versies met een dominantie van haarmossen (Westhoff et al., 1995). Hierdoor verdwijnen de kenmerkende soorten van veenmosrietland en daarmee een zeer bijzonder paddenstoelenhabitat. Voor de instandhouding blijft de continue aanwas van nieuw veenmosrietland noodzakelijk.

